

بررسی رابطه بین ارتباط والد-فرزندی و ارتباط معلم- دانش آموز با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پسر پایه پنجم دوره‌ی ابتدایی شهر اهواز

مریم اسماعیلی بوانی^۱

^۱ کارشناس رشته آموزش ابتدایی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اهواز

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه‌ی ارتباط والد-فرزندی و ارتباط معلم-دانش آموز با انگیزه پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان پسر پایه پنجم ابتدایی شهر اهواز انجام شد. جامعه‌ی آماری این پژوهش شامل کلیه دانش آموزان پسر پایه پنجم ابتدایی شهر اهواز در سال تحصیلی ۹۸-۹۷ بود. نمونه این پژوهش نیز ۳۶۶ دانش آموز پسر بود که بر اساس جدول کرجسی و مورگان و با توجه به حجم جامعه به صورت تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شد. در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه انگیزش پیشرفت ((AMQ)، پرسشنامه ارتباط معلم- دانش آموز (۲۰۱۱) و مقیاس ارتباط والد-فرزند (PCRI) استفاده شد و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شد. نتایج همبستگی پیرسون نشان داد که بین ارتباط والد-فرزندی و ارتباط معلم- دانش آموز با انگیزه پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین نتایج رگرسیون چندگانه نشان داد که از میان متغیرهای پیش بین این پژوهش، به ترتیب ارتباط مادر- فرزند، پدر- فرزند و ارتباط معلم- دانش آموز به طور معناداری انگیزه پیشرفت تحصیلی را در دانش آموزان پیش بینی می‌کنند و روی هم رفته ۰/۲۱۸ از واریانس انگیزه پیشرفت تحصیلی را در دانش آموزان تبیین می‌کنند.

واژه‌های کلیدی: انگیزه پیشرفت تحصیلی، ارتباط والد-فرزند، ارتباط معلم-دانش آموز

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

نظام های آموزشی همواره در جستجوی عواملی هستند که بر پیشرفت تحصیلی یادگیرندگان اثر می گذارند و پیشرفت تحصیلی نسل جدید را تضمین می کنند (اگستروم^۱، تلپیر^۲ و مارد^۳، ۲۰۱۶). شناخت عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی، رویکردی مناسب در جهت برنامه ریزی برنامه های آموزشی به وجود می آورد تا به وسیله آن بتوان هم برای توسعه آموزشی مورد نظر و هم برای دانش آموزان بهترین نتایج ممکن را رقم زد (پارسایی، صالحی و پژمان، ۱۳۹۶). این عوامل بسیار متعدد و متنوع هستند، اما یکی از موارد مهم که برای یادگیری فراگیران ضروری است، انگیزه پیشرفت^۴ می باشد که عامل مهم در تعیین رشد شخصی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در مدارس است (بلک ول^۵، ۲۰۱۶). عامل انگیزه یکی از پیش نیازهای یادگیری به حساب می آید و تأثیر آن بر عملکرد افراد بر کسی پوشیده نیست (مومنی، مهموئی و جلالی بارزاری، ۱۳۹۵). انگیزه اشاره به پویایی رفتار ما دارد که شامل نیازها، تمایلات و جاه طلبی های ما در زندگی می باشد (وانجیرا^۶، ۲۰۱۷). در واقع انگیزه آن چیزی است که به فرد انرژی می دهد و فعالیت های او را هدایت می کند (گارسس^۷، کایا^۸، دوگار^۹، گانس^{۱۰} و یالکو^{۱۱}، ۲۰۱۰؛ به نقل از مرادی، ۱۳۹۳).

یکی از نخستین انگیزه هایی که پژوهش های زیادی را به خود معطوف کرده است، نیاز به انگیزه پیشرفت است (رسولی آزاد، ۱۳۹۶). انگیزه پیشرفت یکی از مهم ترین انگیزه های اکتسابی هر فرد است که برای نخستین بار توسط موری مطرح شد (دانچسز و لاروس^{۱۲}، ۲۰۱۳). انگیزش پیشرفت عبارت است از گرایشی همه جانبه به ارزیابی عملکرد خود با توجه به عالی ترین معیارها. تلاش برای موفقیت در عملکرد و برخورداری از لذتی که با موفقیت در عملکرد همراه است (دینکلمن^{۱۳} و باف^{۱۴}،

^۱ Agesterom

^۲ Teliper

^۳ Marder

^۴ achievement motivation

^۵ Blackwell

^۶ Wanjira,

^۷ Gurses

^۸ Kaya

^۹ Dogar

^{۱۰} Gunes

^{۱۱} Yolcu

^{۱۲} Duchesne

^{۱۳} Larose

^{۱۴} Dinkelman

^{۱۵} Buff

۲۰۱۶). به عبارت دیگر، انگیزه پیشرفت عبارت است از گرایش فرد برای گذر از سدها، تلاش برای دست یابی به گونه ای برتری و حفظ معیارهای سطح بالا. کسانی که انگیزه پیشرفت بالا دارند، می خواهند کامل شوند و کارکرد خود را بهبود بخشند. دانش آموزانی که انگیزه پیشرفت تحصیلی بیشتری داشته باشند، توجه و تمرکز بیشتری بر مسائل و موضوعات مورد هدف یادگیری دارند، از انجام رفتارهای ناسازگارانه و نامطلوب اجتناب می کنند و در آزمون ها عملکرد بهتری دارند. انگیزه پیشرفت موضوعی است که بخصوص در حال حاضر نیز مورد توجه تمامی کشورهای جهان بوده است و هر سال مقدار زیادی از بودجه جوامع را به خود اختصاص داده است (حسینی و رسولی، ۱۳۹۷). روان شناسان و محققان عقیده دارند که انگیزه پیشرفت دانش آموزان برای یادگیری مطالب درسی با عواملی نظیر اعتماد بنفس، تمرکز حواس، سخت کوشی، پشتکار در انجام دادن تکالیف دشوار و تمایل به ادامه مطالعه در ساعات پس از اتمام کلاس مرتبط است (رادل،^۱ سرراژین،^۲ الگراین^۳ و ویلد^۴، ۲۰۱۰). در واقع از طریق انگیزه پیشرفت، دانش آموزان برانگیخته می شوند تا تکالیف تحصیلی خود را برای رسیدن به اهداف و سطح مشخصی از تخصص، مهارت و موفقیت کامل کنند. رفتارهای افراد با انگیزه بالا، پارانرژی، هدفمند، جهت دار و باثبات است. همچنین دانش آموزان با انگیزه بالا خود را درگیر فعالیت های تحصیلی سخت و دشوار کرده و برای یادگیری درحد تسلط بسیار تلاش می کنند (جانسن، ۲۰۱۴).

از میان مجموعه پیشایندها، که می توان به عنوان پیشایندهای مهم و پراهمیت در تبیین انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان برشمرد، خانواده است. خانواده به عنوان یکی از زمینه هایی است که می توان در انگیزه پیشرفت در زمینه تحصیلی دانش آموزان نقش مؤثری ایفا نماید. خانواده نخستین نهاد زندگی اجتماعی کودک است که در شکل گیری عادات، اندیشه ها، رفتار و دیدگاه های اجتماعی او نقش مهمی دارد. به بیان دیگر محیط خانواده اولین محیطی است که الگوهای جسمی، عاطفی و شخصیتی فرد در آن پی ریزی می شود و نقش مهمی در تعالی و پیشرفت فرد ایفا می کند (کلار،^۲ مک گی،^۳ ایکونو^۴ و برت، ۲۰۱۴). خانواده کارکردهای فراوانی دارد و بر اساس همین کارکردها، بر فرزندان تأثیر می گذارد و به سهم خود شیوه رفتار آنها را در محیط تعیین می کند و از آغاز زندگی فرزندان نقش به سزایی در شکل گیری انگیزه ایفا می کند (مشعل پور، ۱۳۹۶). نفوذ والدین در فرزندان تنها جنبه ارثی و وراثتی ندارد، بلکه در آشنایی فرزندان با زندگی اجتماعی و فرهنگ پذیری وی، خانواده و والدین نقش مؤثری دارند (بشردوست، ۱۳۹۲). رابطه فرزند و والدین همچنان که این دو با یکدیگر کنش متقابل

^۱ Radel

^۲ Sarrazin

^۳ Legrain

^۴ Wild

^۱ Jahnson

^۲ Klahr

^۳ McGue

^۴ Iacono

^۱ Burt

دارند، رشد می‌کند. رفتار فرزندان هم مانند رفتار و نگرش های والدین به این کنش متقابل کمک می‌کند (بربور و اسپارکس، ۲۰۱۴). می‌توان گفت در دوره های مختلف تأثیری که فرزندان می‌توانند بر روابط والد-فرزند بگذارند متفاوت است. یکی از این دوره های مهم دوره نوجوانی است (زارعی و تکتتم، ۱۳۹۶). نحوه نگرش والدین به تحصیلات فرزندان نوجوان در پیشرفت تحصیلی آنها موثر است. می‌توان گفت که بالارفتن انگیزه پیشرفت و بهبود عملکرد تحصیلی^{۲۵} دانش‌آموز در مدرسه تا حدودی مستلزم روابط مؤثر و با کیفیت والدین با فرزندان به ویژه ارتباط پدر با فرزند است (هاگمن، ۲۰۱۴). اگر بچه ها در محیط خانواده احساس پشت گرمی از سوی والدین کنند و ارتباط آنها با والدین خود مطلوب و سازنده باشد و هر گاه از نظر درسی مشکلی برایشان پیش آمد مطمئن باشند که حمایت پدر خود را به دنبال خواهند داشت، در این صورت با دلگرمی بیشتری درس می‌خوانند و انگیزه بیشتری برای موفقیت در زمینه تحصیل خواهند داشت. از این رو، نوع ارتباط والدین با فرزند و کیفیت رابطه آنها می‌تواند با میزان انگیزه پیشرفت در دانش‌آموزان و در نهایت موفقیت تحصیلی آنها مرتبط باشد.

از دیگر عوامل مرتبط با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، ارتباطی است که میان معلم و دانش‌آموز وجود دارد. ارتباط بین آموزگار و دانش‌آموز یک ارتباط دوطرفه کلامی و غیرکلامی است که بین آموزگار و دانش‌آموز در محیط تحصیلی یا کلاس درس شکل می‌گیرد و در فرایند یادگیری دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد (بروکرز^{۲۶} و ریچارد^{۲۷}، ۲۰۱۳). به نقل از اسکرمین، (۲۰۱۶) نشان دادند که در بسیاری از موارد ارتباط معلم-شاگرد، ارتباط مناسبی نیست. محیط یادگیری نیز، فضا یا موقعیتی است که فراگیران و معلمان در آن به تعامل پرداخته و از ابزار و منابع اطلاعاتی گوناگون برای دنبال کردن فعالیت های یادگیری بهره مند می‌شوند (زارعی و تکتتم، ۱۳۹۶). روابط نزدیک با معلم ها، رشد اجتماعی-عاطفی سالمی را به وجود می‌آورد و همچنین منجر به سازگاری با مدرسه و موفقیت در مدرسه می‌شود (پایاتا،^{۲۸} استینبرگ^{۲۹} و رولینز^{۳۰}، ۱۹۹۵) و روابط منفی منجر به نتایج نامطلوب از جمله مشکلات رفتاری، تنفر از مدرسه و مشکلات سازگاری می‌شود. به طور کلی صلاحیت معلمی یکی از عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان است که بیشترین تأثیر را در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دارد. تأثیر معلم در کلاس بیشتر از دیگر عوامل تعریف شده است. این تأثیر معلم شامل آموزش، استفاده از رویکردهای آموزشی ویژه و تجربیات یاددهی-یادگیری است (لندبرگ^{۳۱} و لیناکیلا^{۳۲}، ۱۹۹۳). به نقل از مولیس و همکاران، (۲۰۱۶). به طور

^{۲۵} Brewer

^{۲۶} Sparkes

^{۲۷} academic performance

^{۲۸} Hagman

^{۲۹} Brookes

^{۳۰} Ritcher

^{۳۱} Pianta

^{۳۲} Steinberg

^{۳۳} Rollins

^{۳۴} Lendberg

کلی در صورت تعیین پیشنهادها و عوامل مرتبط با انگیزه پیشرفت دانش آموزان، می توان امیدوار بود که با اقدامات مداخله-جویانه به افزایش انگیزه پیشرفت آنها اقدام ورزید (زارعی و تکتیم، ۱۳۹۶). از سوی دیگر سوابق پژوهشی نشان می دهد که بیشتر مطالعات مربوط به ارتباط والدین و فرزند و ارتباط معلم- دانش آموز با انگیزه پیشرفت دانش آموزان مقطع ابتدایی به صورت پراکنده و در خلال پژوهش های دیگر می باشد و کمتر پژوهشی به صورت جامع و گسترده به بررسی رابطه بین این متغیرها پرداخته است، از این رو خلاء پژوهشی بزرگی در این زمینه احساس می شود. با توجه به آنچه گفته شد، پژوهش حاضر تلاشی است تا به بررسی رابطه بین ارتباط والدین و فرزند و ارتباط معلم- دانش آموز با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پسر پایه پنجم ابتدایی شهر اهواز بپردازد.

روش پژوهش، جامعه آماری و روش نمونه گیری

پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش را تمام دانش آموزان پایه پنجم دوره ابتدایی شهر اهواز در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ تشکیل می دهد که از این جامعه آماری تعداد ۳۶۶ نفر بر اساس جدول کرجسی و مورگان^{۳۷} با توجه به حجم به صورت تصادفی خوشه ای چندمرحله ای انتخاب شد.

ابزار پژوهش

۱- مقیاس ارتباط والد- فرزند (PCRI)

مقیاس ارتباط والد-فرزند برای اولین بار توسط مارک^{۳۸}، فاین^{۳۹}، مورلند^{۴۰} و شوبل^{۴۱} (به نقل از فاین و شوبل، ۱۹۸۳) برای سنجیدن کیفیت روابط والد-فرزند تهیه شده است. مقیاس ارتباط والد- فرزند یک ابزار ۲۴ ماده ای است که برای سنجیدن نظر نوجوانان در باره رابطه آن ها با والدینشان است. این ابزار برای سنجیدن رابطه ی فرزند با والدینشان مفید است. پاسخ ها در یک طیف لیکرت ۷ درجه ای از ۱ (تقریباً هیچ وقت) تا ۷ (زیاد) تنظیم شده اند. حداقل نمره در این مقیاس، ۲۴ و حداکثر آن ۱۶۸ می باشد. ماده های ۹، ۱۳ و ۱۴ دارای نمره های معکوس می باشند و نمره گذاری آن ها بالعکس بقیه ماده ها انجام می گیرد. این مقیاس، دو خرده مقیاس دارد، یکی برای سنجیدن رابطه ی فرزند با مادر و دیگری برای سنجیدن رابطه ی فرزند با پدر می باشد. در پژوهش فاین و شوبل (۱۹۸۳) برای تعیین روایی خرده مقیاس های رابطه با پدر و رابطه با مادر از روش تحلیل عامل تأییدی استفاده شده است و نتایج آن بارهای عاملی معنی داری را نشان داد. گاتمن (۲۰۱۱) به نقل از مرادی، (۱۳۹۳) برای بررسی روایی این پرسش نامه از روش همبستگی هر گویه با نمره کل پرسش نامه استفاده نمود، همبستگی به دست آمده بین

^{۳۷}Linnakyla

^{۳۸}Krejcie

^{۳۹}Morgan

^{۴۰}Mark

^{۴۱}Fine

^{۴۲}Moreland

^{۴۳}Schwebel

۰/۴۱ تا ۰/۶۴ گزارش شد. ضریب پایایی پرسش نامه ارتباط والد-فرزند را فاین و شوبل (۱۹۸۳) با استفاده از روش آلفای کرونباخ به دست آوردند. ضرایب پایایی برای کل مقیاس، به روش آلفای کرونباخ، ۰/۸۶ و برای خرده مقیاس‌های مربوط به رابطه با پدر ۰/۸۹ و برای خرده مقیاس رابطه با مادر ۰/۶۱ گزارش شده است. به علاوه عزیزی مهر (۱۳۹۲) در پژوهشی روی دانش آموزان دختر دبیرستانی برای بررسی پایایی این پرسش نامه از روش آلفای کرونباخ استفاده کرد و به ترتیب ضرایب ۰/۷۹ و ۰/۸۱ را برای خرده مقیاس‌های رابطه فرزند با پدر و رابطه فرزند با مادر به دست آورد که نشان دهنده پایایی مطلوب این پرسش نامه می باشد. در پژوهش حاضر نیز برای بررسی پایایی این مقیاس از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که ضریب آلفای ۰/۹۵ به دست آمد که با توجه به این ضریب می توان گفت که این مقیاس از پایایی بالایی در پژوهش حاضر برخوردار می باشند.

۲- پرسشنامه ارتباط معلم- دانش آموز (TSRQ)

این پرسشنامه یک ابزار خودگزارشی می باشد که توسط مورری^۲ و ژوواک^۳ در سال (۲۰۱۱) برای بررسی جو ارتباطی معلم- دانش آموز ساخته شده است. این پرسشنامه شامل ۱۷ گویه می باشد و دارای سه خرده مقیاس می باشد که عبارت اند از ارتباط، اعتماد و بیگانگی. نمره گذاری آزمون بر اساس طیف لیکرت چهارگزینه ای (هرگز=۱، بعضی اوقات=۲، اغلب اوقات=۳، همیشه=۴) است. در این نمرات بالا نشان دهنده کیفیت ارتباطی بهتر است. در پژوهش مورری و ژوواک (۲۰۱۱) ضریب آلفای کرونباخ برای سه خرده مقیاس ارتباط، اعتماد و بیگانگی به ترتیب برابر با ۰/۸۹، ۰/۸۴ و ۰/۷۲ به دست آمد که نشان دهنده پایایی بالای این پرسشنامه می باشد. همچنین نتایج تحلیل عاملی سه عامل ارتباط، اعتماد و بیگانگی را در این پرسشنامه نشان داد. به علاوه در پژوهش اورپناه و همکاران (۱۳۹۰) ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۴ و برای سه خرده مقیاس ارتباط، اعتماد و بیگانگی به ترتیب ۰/۷۵، ۰/۷۸ و ۰/۸۴ به دست آمد. همچنین این محققان برای بررسی روایی این آزمون ضریب همبستگی خرده مقیاس‌های این پرسشنامه را با نمره کل محاسبه کردند و نتایج نشان داد که هر یک از مولفه های این پرسشنامه دارای همبستگی مثبت و معنادار با نمره کل دارد که نشان می دهد این پرسشنامه از پایایی قابل قبول برخوردار می باشد. به علاوه، پایایی این پرسشنامه به شیوه آلفای کرونباخ در پژوهش حاضر ۰/۸۰ به دست آمده که دال بر پایایی مطلوب این پرسشنامه می باشد.

^۲Murray

^۳Zuwick

یافته های پژوهش

جدول ۱ میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمره ها را در متغیرهای پژوهش نشان می دهد.

جدول ۱: یافته های توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش

متغیر	شاخص های آماری	میانگین	انحراف معیار	حداقل نمره	حداکثر نمره
انگیزه پیشرفت تحصیلی	۶۸/۵۵	۱۵/۸۴	۳۰	۱۱۰	
ارتباط معلم- دانش آموز	۳۳/۶۵	۷/۸۳	۱۸	۵۹	
ارتباط پدر- فرزند	۱۰۱/۹۶	۲۴/۶۱	۳۱	۱۴۳	
ارتباط مادر- فرزند	۸۸/۴۹	۲۲/۴۰	۳۴	۱۵۰	

همان طوری که در جدول ۱ مشاهده می شود، میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش، به ترتیب در متغیرهای انگیزه پیشرفت تحصیلی ۶۸/۵۵ و ۱۵/۸۴، ارتباط معلم- دانش آموز ۳۳/۶۵ و ۷/۸۳، ارتباط پدر- فرزند ۱۰۱/۹۶ و ۲۴/۶۱ و ارتباط مادر- فرزند ۸۸/۴۹ و ۲۲/۴۰ می باشد. جدول ۲ نتایج حاصل از ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش را نشان می دهد.

جدول ۲: ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	آماره	۱	۲	۳	۴	۵
انگیزه پیشرفت تحصیلی	-					
ارتباط معلم- دانش آموز	۰/۲۲۱**	-				
ارتباط پدر- فرزند	۰/۲۸۹**	۰/۰۱۲	-			
ارتباط مادر- فرزند	۰/۳۴۲**	۰/۰۳۵	۰/۱۵۹*	-		

مندرجات جدول ۳ نشان می دهد که ضرایب همبستگی به دست آمده از رابطه ارتباط معلم- دانش آموز، ارتباط پدر فرزند و مادر فرزند با انگیزه پیشرفت تحصیلی در سطح $p < 0/01$ معنی دار هستند (سطوح معنی داری برای ضرایب با علامت * $(p \leq 0/05)$ ** $(p \leq 0/01)$ در جدول آمده است). همچنین به منظور تشخیص میزان توان پیش بینی متغیر انگیزه پیشرفت تحصیلی از روی متغیرهای پیش بین از روش تحلیل رگرسیون به دو صورت ورود همزمان (Enter) و گام به گام (Stepwise) استفاده شده است. جدول ۴ همبستگی چندگانه بین ارتباط والد فرزند و ارتباط معلم- دانش آموز با پیشرفت تحصیلی را به روش ورود همزمان نشان می دهد.

جدول ۳ نتایج تحلیل رگرسیون متغیرهای پیش بین با انگیزه پیشرفت تحصیلی به روش ورود همزمان

مقدار ثابت (a)		ضرایب رگرسیون (B) و (β)			نسبت F احتمال P	RS	MR	شاخص آماری
		۳	۲	۱				متغیرهای پیش بین
۳۱/۸۰۴	B	۰/۱۳۶	۰/۰۸۸	۰/۵۰۷	F= ۱۷/۶۰۹	۰/۲۱۸	۰/۴۶۷	۱. ارتباط معلم- دانش آموز
	β	۰/۱۱۶	۰/۱۰۵	۰/۲۴۳	p= ۰/۰۰۱			۲. ارتباط پدر- فرزند

									۳. ارتباط مادر-فرزند
t	۲/۰۷۹	۱/۹۰۶	۴/۵۵۳						
P	۰/۰۳۸	۰/۰۵۷	۰/۰۰۱						

مطابق با اطلاعات مندرج در جدول ۳، ضریب همبستگی چندگانه برای ترکیب خطی متغیرهای ارتباط معلم- دانش آموز، ارتباط پدر-فرزند و ارتباط مادر-فرزند با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان برابر $MR = ۰/۳۶۷$ ، $RS = ۰/۲۱۸$ است که در سطح $p < ۰/۰۱$ معنی‌دار است. جدول ۴ نیز نتایج تحلیل رگرسیون به روش گام به گام متغیرهای پیش‌بین با انگیزه پیشرفت تحصیلی را در دانش‌آموزان نشان می‌دهد.

جدول ۴ نتایج تحلیل رگرسیون متغیرهای پیش‌بین با انگیزه پیشرفت تحصیلی به روش گام به گام

مقدار ثابت (a)	ضرایب رگرسیون (β) و (B)						نسبت F احتمال P	RS	MR	شاخص آماری
		۵	۴	۳	۲	۱				متغیرهای پیش‌بین
۵/۳۵۴	B β t P					۰/۱۳۵ ۰/۳۷۷ ۶/۲۷۷ ۰/۰۰۱	= ۳۹/۴۰۶ F p= ۰/۰۰۰	۱/۴۲ ۰	۳/۷۷ ۰	۱. ارتباط مادر-فرزند
۳/۲۵۲	B β t P				۱/۱۱۵ ۰ ۲/۱۷ ۰ ۳/۶۳۷ ۱/۰۰۱ ۰	۰/۱۲۰ ۰/۳۳۷ ۵/۵۴۶ ۰/۰۰۱	= ۲۷/۳۳۰ F p= ۰/۰۰۰	۱/۸۷ ۰	۴/۳۳ ۰	۲. ارتباط پدر-فرزند
۰/۵۹۳	B β t P			۱/۱۱۲ ۰ ۱/۹۲ ۰ ۱/۰۳۲ ۳ ۱/۰۰۳ ۰	۱/۰۹ ۰ ۲/۰۵ ۰ ۱/۴۹۵ ۳ ۱/۰۰۱ ۰	۰/۰۹۳ ۰/۲۵۹ ۴/۰۴۷ ۰/۰۰۱	= ۲۱/۹۱۵ F p= ۰/۰۰۰	۲/۱۸ ۰	۰/۴۶۷	۳. ارتباط معلم-دانش آموز

مطابق با اطلاعات مندرج در جدول ۴، از میان متغیرهای پیش‌بین مورد مطالعه، متغیرهای ارتباط مادر-فرزند با ضریب بتا ($\beta = ۰/۳۷۷$)، ارتباط پدر-فرزند با ضریب بتا ($\beta = ۰/۲۱۷$)، و ارتباط معلم-دانش آموز با ضریب بتا ($\beta = ۰/۱۹۲$)، به ترتیب پیش‌بین کننده‌های انگیزه پیشرفت تحصیلی می‌باشند. مطابق با اطلاعات مندرج در جدول ۴، ضریب همبستگی چندگانه برای

ترکیب خطی متغیرهای پیش بین با انگیزه پیشرفت تحصیلی برابر با $MR=0/467$ و ضریب تعیین برابر با $RS=0/218$ است که در سطح $p<0/01$ معنی دار است.

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه‌ی ارتباط والد-فرزندی و ارتباط معلم-دانش آموز با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش-آموزان پسر پایه پنجم دوره‌ی ابتدایی شهر اهواز بود. نتایج این پژوهش نشان داد بین ارتباط والد فرزندی با انگیزه پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان پسر پایه پنجم رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. نتایج حاصل از بررسی این یافته با نتایج پژوهش های وانجیرا (۲۰۱۷)، دینکلن و باف (۲۰۱۶)، پالکر و وسنیتز (۲۰۱۶)، بونگ^۴ (۲۰۱۵)، جانسن (۲۰۱۴) همسو می باشد و پژوهشی ناهمسو با یافته حاضر یافت نشد. در تبیین این یافته می توان اذعان داشت که موضوع ارتباط والدین و فرزندان سال-ها نظر صاحب نظران و متخصصان تعلیم و تربیت را به خود جلب نموده است. خانواده یکی از مهمترین محیطهای تربیتی است که در حفظ سلامت روانی، اجتماعی و جسمانی اعضاء خود نقش بی بدیلی ایفا می کند و اولین جایی است که ویژگیهای شخصیتی و روانی فرد در آن شکل می گیرد. حمایت و پاسخدهی والدین می تواند عامل موثری در یادگیری بسیاری از خصوصیات اخلاقی و رفتاری مناسب فرزندان باشد. همچنین تشویق مثبت و مداوم فرزندان توسط والدین می تواند عامل مهمی در افزایش انگیزه تحصیلی فرزندان شود. فرزندان که از طریق والدین خود رفتارهای مناسب و حمایت های عاطفی را دریافت کرده باشند، رفتارهای سازگارانه و مستقلانه را بیشتر از خود نشان می دهند و راه کارهای دستیابی به موفقیت در زمینه های مختلف از جمله در زمینه تحصیل را بهتر و بیشتر فرا می گیرند از سوی دیگر به علت ناامنی روان شناختی که در محیط خانواده برای آنها به وجود می آید در محیط تحصیلی بیشتر احتمال دارد انگیزه و اشتیاق خود را برای پیشرفت و دست یابی به اهداف تحصیلی از دست دهند و بیشتر احتمال دارد دچار شکست و افت تحصیلی شوند. از سوی دیگر نتایج نشان داد بین ارتباط معلم- دانش آموز و انگیزه پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان پسر پایه پنجم رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد. این یافته به طور کلی با نتایج پژوهش های مولیس و همکاران (۲۰۱۶)، مورفی^۵ (۲۰۱۴)، جعفری و قبادی کیا (۱۳۹۷) و زارع و نقش (۱۳۹۵) مطابقت و همسوئی دارد. در تبیین این یافته باید گفت یکی از عوامل آموزشی موثر در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، ارتباطی است که میان معلم و دانش آموز وجود دارد. این ارتباط، یک ارتباط دوطرفه کلامی و غیرکلامی است که بین معلم و دانش آموز در محیط تحصیلی یا کلاس درس شکل می گیرد و در فرایند یادگیری دانش آموزان تأثیر می گذارد. کلاسی که در آن ارتباط عاطفی مثبتی بین دانش آموزان و آموزگاران برقرار است، دانش آموزان تکالیف ارزیابی را از نظر چالشی متوسط درک می کنند، بازخوردهای ارزیابی آموزگاران را دارای اطلاعات آموزنده می دانند، استانداردها و معیارهای ارزیابی را به روشنی درک می کنند و چنین معیارهایی موجب انگیزش بیشتری در یادگیری و لذت بیشتر آنها می شود که این مورد می تواند متعاقباً سبب شود در تکالیف تحصیلی از جمله تکالیف خواندن دانش آموزان پیشرفت بالایی حاصل شود. از دیگر نتایج پژوهش حاضر پیش بینی انگیزه پیشرفت تحصیلی از روی متغیرهای ارتباط والد- فرزندی و ارتباط معلم- دانش آموز بود که نتایج جداول رگرسیون نشان داد از بین متغیرهای پیش بین به ترتیب ارتباط مادر فرزندان، ارتباط پدر

^۴Bong,

^۵Murphy

فرزند و ارتباط - معلم دانش آموز به طور معناداری توانایی پیش بینی انگیزه پیشرفت تحصیلی را دارند و روی هم رفته ۲۱/۸ درصد از واریانس انگیزه پیشرفت تحصیلی را تبیین می کنند. این پژوهش مانند سایر پژوهش ها با محدودیت هایی در عمل مواجه بوده است از جمله این که در این پژوهش صرفاً از پرسشنامه با جنبه خود گزارشی استفاده شده است، به همین خاطر ممکن است در اطلاعات به دست آمده سوگیری تک روشی ایجاد شده باشد. دیگر این که پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی است، در نتیجه استنباط یافته های علی و معلولی از آن امکانپذیر نیست. نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر مربوط به دانش آموزان پسر پایه پنجم ابتدایی می باشد، لذا تعمیم نتایج به دانش آموزان سایر مقاطع تحصیلی و نیز دانش آموزان دختر باید با احتیاط صورت گیرد از این رو پیشنهاد می شود این پژوهش در دانش آموزان شهرها و استان های دیگر با فرهنگ های مختلف انجام گیرد تا از این طریق بتوان قابلیت تعمیم نتایج را افزایش داد. همچنین پیشنهاد می شود با توجه به نتایج پژوهش حاضر، برگزاری کارگاه های آموزشی برای والدین در جهت شیوه ارتباط بهتر با فرزندان پیشنهاد می شود تا از این طریق به ایجاد انگیزه بیشتر در فرزندان کمک شود. همچنین پیشنهاد می شود با مشوق های مختلف از جمله ارتباط بهتر با دانش آموزان، ایجاد فضای صمیمی و جو همکاری میزان رضایت و انگیزه را در بین دانش آموزان افزایش داد تا از این طریق موجبات پیشرفت بهتر در زمینه تحصیلی فراهم گردد. در پایان، به معلمان پیشنهاد می شود، به منظور افزایش انگیزه، دانش آموزانی که به دلایل مختلف خانوادگی از حمایت والدین برخوردار نیستند یا ارتباط خانوادگی نامطلوبی دارند، مورد حمایت بیشتری قرار گیرند

منابع فارسی

- اورپناه، ابوسعید؛ علوی، سیدحمیدرضا؛ رستمی نسب، عباسعلی. (۱۳۹۰). بررسی تطبیقی ویژگی ها و روابط معلم و شاگرد از دیدگاه امام محمد غزالی و توماس آکویناس. *مطالعات روانشناسی تربیتی*، ۱۳(۸)، ۵۶-۲۱.
- بشردوست، سیمین (۱۳۹۲). رابطه بین تعارضات زندگی زناشویی با سازگاری نوجوانان دختر مقطع راهنمایی شهر تهران. *دانش و پژوهش در روان شناسی*، شماره ۲۴، ۵۸-۳۹.
- پارسی، شکوه؛ صالحی، محمد و پژمان، رضا (۱۳۹۶). بررسی رابطه سبک های فرزندپروری با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان خانواده های ایرانی. *مجله روان شناسی مدرسه*، ۱۲(۱۴)، ۴۴-۵۶.
- رسولی آزاد، شیدا (۱۳۹۶). مقایسه معنا در زندگی، باورهای هوشی و انگیزش پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر تیزهوش و عادی. *مجله پژوهش در روان شناسی*، ۱۲(۱۵)، ۶۶-۷۸.
- زارعی، سلمان و تکتتم، معصومه (۱۳۹۶). نقش واسطه ای هوش هیجانی در رابطه جو عاطفی خانواده با انگیزش پیشرفت دانش آموزان. *مجله روان شناسی و روان پزشکی*، ۷(۱۳)، ۴۳-۵۹.
- عزیزی مهر، الهه (۱۳۹۲). *رابطه علی تعارض آشکار و تعارض نهان بین والدین با عملکرد تحصیلی با میانجی گری رابطه ی والد- فرزند، رفتار ضد اجتماعی و گوشه گیری/افسردگی در دانش آموزان دختر سال اول دبیرستانی شهرستان دزفول*. پایان نامه کارشناسی ارشد روان شناسی تربیتی، دانشگاه شهید چمران اهواز

مرادی، جلال (۱۳۹۳). رابطه رابطه علی سبک‌های فرزندپروری با عملکرد تحصیلی با میانجی‌گیری خودکارآمدی تحصیلی و انگیزه پیشرفت در دانشجویان کارشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز. پایان نامه کارشناسی ارشد روان شناسی تربیتی، دانشگاه شهید چمران اهواز.

مشعل پور، مرضیه (۱۳۹۶). پیش بینی انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان بر اساس ویژگی کمال گرایی والدین. سومین همایش ملی مطالعات و تحقیقات نوین در حوزه علوم تربیتی و روان شناسی ایران.

مومنی، مهموئی، حسین و جلالی بارزازی، سعید (۱۳۹۵). رابطه خوش بینی تحصیلی معلمان با ادراک حمایت اجتماعی، انگیزه پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان. فصلنامه علمی- پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۷(۲)، ۴۳-۳۲.

منابع خارجی

- Agesterom, F., Teliper, H. G. & Marder, L. (2016). Perceptions of parent goals and their contribution to student achievement goal orientation and engagement in the classroom: Grade-level differences across adolescence. *European Journal of Psychology of Education*, 22(1), 23-39.
- Blackwell, L. S.. (2016). Implicit theories of intelligence predict achievement across an adolescent transition: A longitudinal study and an intervention. *Child Development*, 78(1), 246-263.
- Bong, M. (2015). Effect of Parent-Child Relationship and Classroom Goal Structure on motivation, Help-Seeking avoid and cheating. *The Journal of Experimental Education*, 76(2), 191-217.
- Dinkelmann, I., & Buff, A. (2016). Children's and parents' perceptions of parental support and their effects on children's achievement motivation and achievement in mathematics. A longitudinal predictive mediation model. *Learning and Individual Differences*.
- Duchesne S, Larose (2013) Adolescent Parental Attachment and Academic Motivation and Performance in Early Adolescence1. *Journal of Applied Social Psychology*.;37(7):1501-21.
- Hogman, J. (2014). *Parent-Child Communication Clarity, Children Academic Achievement and Psychology Functioning*: Berkely Alameda degree: PhD.
- Johnson, J. M. (2014) PEN, Big five, juvenile delinquency and criminal recidivism. *Journal of Personality and Individual Differences*, 39, 7-19.
- Katz, L. F., & Gottman, J. M. (2011). Marital discord and child outcomes.

- Klahr, A., McGue, M., Iacono, W., & Burt, S. A. (2011). The association between parent-child conflict and adolescent conduct problem over time. *Journal of Abnormal Psychology*, 120(1), 141-149.
- Murphy, J. (2014), *Exploring the Foundations of Leadership for Literacy* 01-3, qxd PM Page ۳.
- Penaris, J. A., & Dajarfi, F. (2016). Implicit theories of ability of Grade 6 science students: relation to epistemological beliefs and academic motivation and achievement in science. *Contemporary Educational Psychology*, 35, 75-87.
- Pianta, R. C., Steinberg, M. S., & Rollins, K. B. (1995). The first two years of school: Teacher-child relationships and deflections in children's classroom adjustment. *Development and Psychopathology*, 7(02), 295-312.
- Radel, R., Sarrazin, P., Legrain, P., & Wild, T. C. (2010). Social contagion of motivation between teacher and student: Analyzing underlying processes. *Journal of Educational Psychology*, 102(3), 577-587.
- Schwab, R. L., & Iwanicki, E. F. (1983). Who are our burnout teachers? *Educational Research Quarterly*, 7(2), 5-16.
- Wanjira, M. L. (2017). *Relationship between home environment, academic achievement motivation and performance for pupils with hearing impairment in central province, Kenya*. Unpublished thesis. Kenyatta University.